

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาพบว่า ระบบการ จัดการผลิตลำไยนอกฤดู ของเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็ก และเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับระบบการ จัดการผลิตลำไยนอกฤดู ในระดับสูง จำนวน 116 คน คิดเป็น ร้อยละ 94.3 มีเกษตรกร จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ที่มีความรู้ เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู ในระดับต่ำ

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ (Chi-square) พบว่าอายุ ขนาดพื้นที่การเกษตร การได้รับข้อมูลข่าวสาร และความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากมีอายุมากกว่า 41 ปี และส่วนน้อยมีอายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยและอยู่ในวัยทำงานจะเลือกทำงานตามสายงานที่ตนเองจบการศึกษามาในเมือง จึงเหลือผู้ที่มีอายุมากและเป็นหัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ตามหมู่บ้าน และมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดู 5 -15 ปี ด้านขนาดพื้นที่การเกษตร เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กใช้พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ในการ ผลิตลำไยนอกฤดูเป็นหลัก ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่มีขนาดพื้นที่การเกษตรและพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดูมาก บางส่วนเป็นพื้นที่ในการทำเกษตรอย่างอื่นด้วย เกษตรกรจึงมีการนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาใช้ในการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเอกสารวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากการผลิตลำไยนอกฤดูเกษตรกร จะได้รับการส่งเสริมและติดตามประเมินผลการผลิตลำไยนอกฤดูจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่เสมอ เพื่อให้เกษตรกรทราบถึงปัญหาในเรื่องการผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรส่วนมากมีการเรียนรู้ในเรื่องการผลิตลำไยนอกฤดูจากเอกสารวิชาการ และนิตยสารทางการเกษตร เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ สามารถแก้ไขปัญหาใน

การผลิตลำไยนอกฤดูได้อย่างถูกต้อง ด้าน ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เกษตรกรส่วนมากไม่มีทางเลือกอื่นในการทำให้ลำไยออกดอกและติดผลได้ดีกว่าการใช้ สารโพแทสเซียมคลอเรตในการผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีการใช้สาร โดยไม่เกรงกลัวต่อผลกระทบในภายหลังและยังคงไม่ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเนื่องจากเกษตรกรต้องการขายลำไยให้ได้ราคาดี ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่จะให้ความสำคัญกับการใช้สารโพแทสเซียมคลอเรต เนื่องจากพื้นที่มีขนาดใหญ่และเป็นพื้นที่การเกษตรอย่างอื่นด้วย เกษตรกรจะให้สารตามขนาดของพื้นที่ที่ทรงพุ่ม เพื่อเป็นการใช้ สารคลอเรตอย่างมีประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต หลังจากให้สารเกษตรกรมีวิธีการกำจัดสารตกค้างโดยวิธีทางธรรมชาติ

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดูได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงาน ราคาลำไยนอกฤดู การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากได้รับการศึกษาในระดับ ป.6 และระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามแม้ระดับการศึกษาของเกษตรกรจะจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำและสูงก็ไม่ได้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการผลิตลำไยนอกฤดู เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการผลิตลำไยนอกฤดูสามารถศึกษาเฉพาะทางเพื่อทำให้เกิดความชำนาญได้ และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูมากกว่า ด้านจำนวนแรงงาน เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากใช้แรงงานในการผลิตลำไยนอกฤดู 1 - 3 คน แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือน เกษตรกรใช้จำนวนแรงงานในการจัดการผลิต การตัดแต่งกิ่ง การให้สารโพแทสเซียมคลอเรต การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และการจัดการโรคและแมลง แต่แตกต่างกันในด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตเองหรือขายให้กับพ่อค้าคนกลางแบบเหมาสวน ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนและมีการจ้างแรงงานทั้งในและนอกพื้นที่ในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ด้านราคาลำไยนอกฤดูราคาที่เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ขายได้ประมาณ 20 - 23 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาลำไยนอกฤดูที่คงที่และได้ราคาสูงกว่าลำไยในฤดู เกษตรกรกลุ่มทั้ง 2 กลุ่มมีการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่แล้ว เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กเลือกผลิตลำไยนอกฤดูควบคู่ไปกับลำไยในฤดู ส่วนเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่บางรายแบ่งสวนลำไยออกเป็นหลายโซนและบังคับให้ผลผลิตออกสู่ตลาดช่วงไหนก็ได้ ทำให้สามารถเก็บกำไรผลผลิตให้มีราคาเพิ่มขึ้นได้ ด้านการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากไม่ได้รับการสนับสนุน เพราะไม่มีการรวมกลุ่มในการผลิตลำไยนอกฤดู ทำให้ไม่ได้รับการส่งเสริมและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในด้านของปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการเกษตร การให้คำปรึกษาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตลำไย นอกฤดู ด้านระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการ

ผลิตลำไยนอกฤดูเกษตรกรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีการศึกษาในเรื่องของระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่แล้ว เพราะการผลิตลำไยนอกฤดูเกษตรกรต้องมีความรู้ในเรื่องของระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูเป็นอย่างดี เกษตรกรส่วนมากมีการค้นคว้าหาความรู้ในด้านของการผลิตและการตลาด มีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดู 5-15 ปี ทำให้มีการเรียนรู้และพัฒนาเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยนอกฤดู

เกษตรกรที่ทำการผลิตลำไยนอกฤดูได้ให้ความเห็นต่อปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการผลิตลำไยนอกฤดูดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ได้แก่
  - 1.1 ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เนื่องจาก เจ้าหน้าที่มีการชี้แจงและให้ความรู้เฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร
2. ปัญหาด้านต้นทุนและแหล่งเงินทุน ได้แก่
  - 2.1 ไม่มีแหล่งเงินทุนที่เป็นหลักแหล่งเฉพาะ ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน
  - 2.2 มีการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น สารโป เทสซีเอ็มคลอเรต สารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืชและปุ๋ย เกินขนาดและความต้องการของต้นลำไย ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น
3. ปัญหาด้านราคาลำไยนอกฤดู
  - 3.1 ได้ราคาต่ำในช่วงฤดูฝน
  - 3.2 แหล่งรับซื้อรับซื้อลำไยนอกฤดูน้อยในช่วงใกล้เคียงกับลำไยในฤดู
4. ปัญหาด้านการได้รับความรู้เรื่องการผลิตลำไยนอกฤดู ได้แก่
  - 4.1 เกษตรกรส่วนน้อยมีระดับความรู้ต่ำ เนื่องจากยังคงไม่เข้าใจด้านระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูในบางเรื่อง
  - 4.2 การถ่ายทอดความรู้เป็นการบรรยายเชิงวิชาการ มากกว่าการปฏิบัติให้เห็นจริง ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจและไม่กล้าซักถาม
5. ปัญหาอื่นๆ ได้แก่
  - 5.1 เกิดภัยแล้งและขาดแหล่งน้ำชลประทาน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดูที่สำคัญมีอยู่ 4 ปัจจัยคือ

1.1 อายุของเกษตรกร

อายุของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่ การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากมีอายุมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่มีอายุน้อยและอยู่ในวัยทำงานจะเลือกทำงานตามสายงานที่ตนเองจบการศึกษามาในเมือง จึงเหลือผู้ที่มีอายุมากและเป็นหัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่ตามหมู่บ้าน เกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นมีความรับผิดชอบในการดูแลจัดการพื้นที่การผลิตและมีประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูประมาณ 5 – 15 ปี สามารถคิดและไต่ตรอง กล้าตัดสินใจและยอมรับเทคโนโลยีต่างๆ ในการผลิตลำไยนอกฤดู เช่น การเตรียมสภาพดิน การให้น้ำและ ปุ๋ยตรงกับความต้องการของต้นลำไย มีการป้องกันกำจัด โรคและแมลง และใช้สาร โฟทอสีเอ็มคลอเรต อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของประเสริฐ (2543) ที่พบว่าอายุของเกษตรกร ไม่มีผลต่อการผลิตกล้วยไม้ปลอดเชื้อไฟ

1.2 ขนาดพื้นที่การเกษตร

ขนาดพื้นที่การเกษตรมีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่ การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าขนาดพื้นที่การเกษตรขนาดเล็กจะมีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูมากกว่าขนาดพื้นที่การเกษตรขนาดใหญ่ เพราะว่าพื้นที่การเกษตรขนาดเล็กสามารถวางระบบการจัดการผลิตได้ครอบคลุมมากกว่าพื้นที่ขนาดใหญ่ สามารถดูแลการผลิตและการเก็บเกี่ยวได้ทั่วถึง ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งต้องมีระบบการจัดการที่ยุ่ยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทั้งด้านการผลิต และการเก็บเกี่ยวเกิดการจ้างงานที่มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิฑูร (2538) พบว่าขนาดพื้นที่การเกษตรของเกษตรกรมีผลต่อการผลิตยางเพื่อขายน้ำยางสดและยางแผ่น

1.3 การได้รับข้อมูลข่าวสาร

การได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าในการผลิตลำไยนอกฤดูหน่วยงานที่ส่งเสริมการผลิตลำไยนอกฤดูมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในการผลิตลำไยนอกฤดูในรูปแบบต่างๆ เช่น จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เอกสารวิชาการ นิตยสารทางการเกษตร และได้รับข่าวสารจากเพื่อนบ้านที่มีการผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารในการผลิตลำไยนอกฤดู 1 – 2 ครั้ง/เดือน ทำให้เกษตรกรทราบถึงปัญหาและความก้าวหน้าทางด้านการผลิตลำไยนอกฤดูซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อตัวเกษตรกรเอง ทำให้เกษตรกรสามารถผลิต ลำไยนอกฤดูได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพจากการได้รับข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุทธิศักดิ์ (2540) พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรผสมผสานเชิงอนุรักษ์

1.4 ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่ การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าความตระหนักผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ของเกษตรกรกลุ่มสวนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความใกล้เคียงกันเนื่องจากการผลิตลำไยในปัจจุบันเกษตรกร ไม่มีทางเลือก และไม่มีวิธีไหนที่จะกระตุ้นทำให้ลำไยออกดอกได้ดีกว่าวิธีการใช้สาร โฟสเฟตซีเมคลอเรต ซึ่งสารนี้อาจเป็นอันตรายต่อ เกษตรกร ผู้บริโภค ต้นลำไย พื้นที่การเกษตร ซึ่งในปัจจุบันอาจยังไม่มีรายงานด้านผลกระทบต่อผู้บริโภค แต่อาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เกษตรกรสวนขนาดเล็กและขนาดใหญ่จึงมีวิธีการกำจัดสารตกค้างอาจเป็นโดยวิธีทางธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย (2543) รายงานผลกระทบของคลอเรตต่อสิ่งแวดล้อมในสวนลำไย และแนวทางการลดผลกระทบ

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่

2.1 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าระดับการศึกษาของเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ผลิตลำไยนอกฤดูโดยเฉลี่ยแล้วได้รับการศึกษาในเกณฑ์สูงและต่ำ ซึ่งการศึกษาไม่ได้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการผลิตลำไยนอกฤดู เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการผลิตลำไยนอกฤดูสามารถทำให้เกิดความชำนาญได้ และขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการผลิตลำไยนอกฤดูมากกว่า เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการลำไยนอกฤดูอยู่แล้ว ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในด้านของการผลิตลำไยนอกฤดูจากบรรพบุรุษในอดีตทำให้สามารถเรียนรู้และยอมรับเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี (2539) ที่พบว่าระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการใช้รถไถเดินตามของเกษตรกร

2.2 จำนวนแรงงาน

จำนวนแรงงานไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่า การผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากใช้แรงงานในครัวเรือน ในการผลิตลำไยนอกฤดู แต่แตกต่างกันทางการเก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดใหญ่จะมีการจ้างแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์สุดา (2546) ที่พบว่าเกษตรกรกลุ่มสวนขนาดเล็กและขนาดใหญ่จะใช้แรงงานในครัวเรือนในกิจกรรมการดูแลสวนมากที่สุด จากการศึกษาประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในการผลิตลำไยนอกฤดู

2.3 ราคาลำไยนอกฤดู

ราคาลำไยนอกฤดูไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าเกษตรกรขายลำไยนอกฤดูได้ถูกช่วงเวลาและตรงกับความต้องการของตลาด ราคาที่เกษตรกรขายได้ทุกปีเป็นราคาที่สูงและคงที่ตลอดซึ่งแตกต่างจากราคาลำไยในฤดูซึ่งเปลี่ยนแปลงทุกปี ราคาจึงไม่มีผลกับขนาดพื้นที่และการผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล (2539) ที่พบว่ารายได้และราคา ไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นไม่เป็นสมาชิกของสมาคมชาวไร่ฮ้อย อาจเป็นเพราะว่ารายได้และราคาของเกษตรกรชาวไร่ฮ้อยไม่ได้เป็นเครื่องชี้วัดในการตัดสินใจ

2.4 การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ส่วนมากไม่มีการรวมกลุ่มในการผลิตลำไยนอกฤดู ทำให้ไม่ได้รับการส่งเสริมและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในด้านของปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการเกษตร การให้คำปรึกษาและการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ สายสมร (2541) ที่พบว่า การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่มีผลต่อการผลิตและการตลาดลำไยในจังหวัดตาก

2.5 ระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดู

ระดับความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูไม่ มีความสัมพันธ์กับขนาดของพื้นที่การผลิตลำไยนอกฤดู ซึ่งอธิบายได้ว่าเกษตรกรกลุ่มสวนลำไยขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ผลิตลำไยนอกฤดูมีการศึกษาในเรื่องของระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูอยู่แล้ว เพราะการผลิตลำไยนอกฤดูเกษตรกรต้องมีความรู้ในเรื่องของระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูในเรื่อง การผลิต การตลาด เป็นอย่างดี เกษตรกรส่วนมากมีการค้นคว้าหาความรู้ในด้านของการผลิตและการตลาด ทำให้มีการเรียนรู้และสามารถพัฒนาเทคนิคการผลิตลำไยนอกฤดูให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ สราวุธ (2548) ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับการผลิตผักตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1. การให้ความรู้แก่เกษตรกร หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ในเรื่องของระบบการจัดการผลิตลำไยนอกฤดูให้ครอบคลุม ในรูปแบบของการบรรยายเชิงวิชาการและการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดกับของจริงควบคู่กันไปด้วย ทั้งในรูปแบบการฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน

แปลงสาธิตการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อเปิดโอกาสให้แก่เกษตรกรกล้าซักถามและนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับความรู้ไปแล้วที่สวนเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อคอยแนะนำและเผยแพร่ความรู้ด้านความก้าวหน้าทางวิชาการ และกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของปัญหา

3. รัฐควร มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การผลิตลำไยนอกฤดู ให้ทั่วถึงไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม มีการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มการผลิตลำไยนอกฤดูให้มากขึ้น

4. รัฐควรส่งเสริมและให้ความรู้ในเรื่องของการใช้สาร โฟแทสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดูอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพราะจากการศึกษาวิจัยพบว่าเกษตรกรบางรายมีการใช้สาร โฟแทสเซียมคลอไรด์ อย่างไม่ถูกต้อง เช่นเกษตรกรมีการใช้สาร โฟแทสเซียมคลอไรด์ไม่ตามขนาดพื้นที่ทรงพุ่มจึงทำให้มีการใช้คลอไรด์มาก จึงเป็นสาเหตุให้ต้นทุนการผลิตลำไยนอกฤดูสูง

5. รัฐควรจัดหาแหล่งเงินทุนที่เป็นหลักแหล่งเฉพาะสำหรับผู้ผลิตลำไยนอกฤดูให้แก่เกษตรกร เพื่อลดปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน

6. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ในเรื่องระยะเวลาให้สาร ในการผลิตลำไยนอกฤดู ให้ออกสู่ตลาดในช่วงที่ราคาดี ซึ่งจากการสอบถามเกษตรกรพบว่า ส่วนใหญ่ มีการวางแผนการผลิต ศึกษาระบบตลาด แต่ละครั้งเพื่อให้ขายผลผลิต ได้ถูกช่วงเวลา เช่น ตรงกับงานชาติจีน เทศกาลปีใหม่สากล

7. เกษตรกรควรมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ ในการผลิตลำไยนอกฤดูเข้ามาใช้เพื่อลดต้นทุนในการผลิต เช่น การตัดแต่งกิ่งเพื่อควบคุมทรงพุ่มเพื่อให้สะดวกต่อการดูแลรักษาและง่ายต่อการเก็บเกี่ยว การจัดการธาตุอาหารตามค่าวิเคราะห์ดินและค่าที่สูญเสียไปกับผลผลิตซึ่งจะช่วยทำให้ใช้ได้ปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของพืช การชักนำการออกดอกโดยใช้สาร โฟแทสเซียมคลอไรด์ ตามขนาด ของพื้นที่ทรงพุ่มเพื่อลดการใช้คลอไรด์ และการจัดการศัตรูลำไยอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดการใช้สารเคมี

8. หน่วยงานภาครัฐควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตลำไยนอกฤดู เช่น การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า เพื่อที่จำทำให้เกษตรกร คำนวณต้นทุนที่เป็นตัวเงิน ต้นทุนที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้อย่างถูกต้อง เพื่อลดต้นทุนการผลิตที่สูง

9. รัฐควรส่งเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไยนอกฤดูใหม่ๆ และการสนับสนุนผลิตภัณฑ์แปรรูปหลักเช่น อบแห้ง อบแห้งสีทอง แต่เน้นการแปรรูปให้มีมาตรฐานและคุณภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะ ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดูของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น ควรขยายผลการศึกษาไปยังจังหวัดอื่นๆ ที่มีการผลิตลำไยนอกฤดู เช่น ลำพูน เชียงราย พะเยา จันทบุรี เพื่อนำมาเปรียบเทียบหา ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตลำไยนอกฤดู ว่าแตกต่างกันหรือไม่
2. ศึกษาทางด้านการตลาดเจาะลึกด้านเหตุผลการขายผลผลิต แหล่งรับซื้อผลผลิต คุณภาพผลผลิต และ ต้นทุนการผลิต ต่อการตัดสินใจผลิตและซื้อขายลำไยนอกฤดู
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีทางการผลิตลำไยนอกฤดู เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มปริมาณและขนาดผลผลิต คุณภาพผลผลิตลำไย และแนวทางด้านการลดต้นทุนการผลิต
4. ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบในระยะยาวจากการใช้สารกลุ่มโพแทสเซียมคลอเรตในการผลิตลำไยนอกฤดู
5. ศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมต่อการผลิตลำไยนอกฤดู โดยเน้นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์